

Tre perspektiv på internet

av Johan Lundberg

Inledning	2
Internet och dess antagonister.....	2
Den intellektuella upphovsrätten och IPRED.....	3
Yttrandefrihetens ny vidder.....	3
Brottslingar utnyttjar yttrandefriheten	4
En öppen förvaltning	5
Dagens förvaltning och dess problem	5
Intressanta tekniker.....	6
En öppnare förvaltning är en smalare förvaltning.....	7
Sammanfattning	7
Ett parti som uppskattar den långa svansen	8
Förslag på metoder för Long Tail-partier.....	9

Inledning

Den tekniska utvecklingen har de senaste decennierna varit otroligt snabb och har inte följts av motsvarande snabba utveckling av politiken. Det finns både för- och nackdelar med detta. I den här rapporten vill jag betrakta den informationsteknologiska fältets utveckling ur tre olika vinklar och ge förslag på hur politiken bör förhålla sig till denna.

Först belyser jag lagstiftningen, som är den tydligaste beröringspunkten mellan informationsteknologin och politiker. Internets snabba utveckling har på ett revolutionerande sätt förändrat människors möjligheter att ta del av information och kommunicera sinsemellan. Men som med all utveckling skapar den nya problem och frågeställningar som politiker måste förhålla sig till.

I det andra avsnittet ger jag förslag på hur den statliga förvaltningen bör förhålla sig till informationsteknologin. Förslaget har stöd i såväl ny ekonomisk forskning som gamla politiska filosofer. En ny doktrin för den statliga förvaltningens informationslager kan ge stora fördelar för samhället och dess medborgare.

Det tredje avsnittet innehåller resonemang kring hur partier kan ta till sig IT-samhällets fördelar i sin egen verksamhet och främst i sin opinionsbildning. Författaren Chris Andersons bok "The Long Tail" har influerat många internetbaserade företag och flera av hans idéer bör med framgång kunna implementeras av politiska organisationer.

Tillsammans kan dessa avsnitt ge en bild av hur internets utveckling ser ut idag, vilka utmaningar som finns och framförallt vilka möjligheter denna utveckling erbjuder både politiker och medborgare.

Internet och dess antagonister

Paul Krane, en av internets grundare, talade vid internetbranschens mäsas i samband med ett sverigebesök hösten 2008. Han sade att "den som försöker beskatta och kontrollera internet bromsar utvecklingen och användarna tar sig till andra, fria domäner". Det internet vi känner till skapades för att forskare vid fysiklabbet CERN på ett enkelt sätt skulle kunna få tillgång till information mellan olika avdelningar och projekt. Universitetsvärldens frihetspatos har präglat internet sedan dess födelse och såväl regleringar som kontroll har setts med stor skepsis. Den statliga inblandningen i internets framväxt har varit måttlig, istället har företag och ideella samarbetsorganisationer stått för lejonparten av internets standarder och regler.

Men stater har inte stått helt passiva inför utvecklingen. Lagstiftare har haft en hektisk tid sedan internets stora genombrott, runt år 1994. Många regler och lagar har behövts anpassas till den nya kommunikationsvägens förhållanden. Avtal mellan privatpersoner och juridiska personer över nationsgränser har blivit vardagsmat när svenska internetanvändare dagligen använder tjänster på servrar över hela världen. Bedrägerier, försäljning av olagliga varor och andra brott har underlättats genom att internet skapat snabbare vägar för överföring av information. Dessa företeelser har i många fall krävt anpassning av lagstiftningen för att kunna stävjas. Men dessa negativa aspekter på internet överskuggas kraftigt av allt positivt som internet fört med sig.

Sverige och EU är idag mitt uppe i en process att reglera internetanvändningen. Föresatsen är att medborgarna behöver skyddas från de negativa sidorna av internet och att ge staten ökade möjligheter att bekämpa terrorism och gränsöverskridande brottslighet. Tyvärr för flera av de diskuterade (och i vissa fall även klubbade) förslagen med sig en rad negativa konsekvenser för just de medborgare som de skulle hjälpa.

Den intellektuella upphovsrätten och IPRED

När den unge studenten Shawn Fanning år 1999 lanserade tjänsten Napster förändrades över en natt hur en hel generation ungdomar ser på musik. Plötsligt blev det möjligt att få tag i enskilda låtar utan att behöva investera vare sig pengar eller tid. Genom fildelningen och de forum och chattprogram som slog igenom samtidigt blev det möjligt för människor att hitta nya verk och rekommendera dessa till varandra nästan oavsett hur smal ens musiksmak var. Det stora språnget var inte att de enskilda låtarna övergick från att vara spår på en CD-skiva till att bli filer på en hårddisk. Skillnaden var att musik gick från att vara en handelsvara till att bli ett kulturellt allmångods. Dagens fildelade musik har mycket gemensamt med forntidens folkvisor i det att de båda överförs och sprids direkt mellan människor utan kommersiella mellanhänder.

Fildelningen är en disruptiv teknologi, alltså en teknik som i ett slag gör tidigare teknik obsolet. I det här fallet CD-skivor och musikaffärer. Det kan jämföras med telefonens påverkan på telegrafien eller digitalkamerans effekt på försäljningen av filmkameror. Som med alla disruptiva teknologier innebär fildelningen en enorm utmaning för den gamla teknikens företag. Precis som skrivmaskinsreparatörerna fick ont om jobb när datorn lanserades så ser skivbolagen sin marknad minska i snabb takt.

Skivbolag och artister som vant sig vid den gamla ordningen kämpar idogt för att stoppa utvecklingen. De hade det bra som det var och har investerat såväl kapital som prestige i sina invanda affärsmodeller. I takt med att tekniken för att göra filmer till datafiler blivit bättre och internets kapacitet ökat har även film- och TV-industrin hamnat under attack och sällat sig till musikindustrins kör. Branschernas lobbyorganisationer driver kampanjer för att stoppa fildelningen på olika sätt. Bland annat vill man förbjuda upp- och nedladdning av upphovsrättsskyddat material. Parallellt har krav på beskattning av internet, skrivbara CD-skivor och hårddiskar drivits, även om dessa har tonats ned de senaste åren.

Fildelningen är ett problem för gårdagens film- och musikproducenter. Men den har också inneburit nya och fantastiska möjligheter för många kulturskapare. På sajter som MySpace.com har band med populär musik, men utan skivkontrakt, fått möjlighet att visa upp sig för sina potentiella fans. De har delat ut sin musik gratis och tjänat pengar på att bland annat sälja konsertbiljetter och vissa artister har fått kontrakt hos skivbolag eller konsertarrangörer. Om fildelningen beläggs med hämsko ges de gamla bolagen konstgjord andning, men likt 60-talets varvsindustri kommer utvecklingen ändå springa ifrån dem till slut.

Företag i många branscher kommer tvingas ställa om sina affärsmodeller. Artister får hitta nya vägar för att få inkomster. Som med all utveckling innebär fildelningen en stor omställning, men dess positiva effekter är ändå enorma. Istället för att lägga tid på att begränsa en förändring som är här för att stanna bör politiker rikta sin kraft på att underlätta förändringen och övergången.

Yttrandefrihetens ny vidder

Att argumentera för yttrandefrihet bland borgerliga sympatisörer är som att predika för kyrkokören. Yttrandefriheten är en liberal hörnsten. Om idéer inte tillåts uttryckas blir de också svårare att bemöta och den allmänna debatten tappar i livskraft. Yttrandefrihetsdebattören Rasmus Fleischer driver på sin blogg Copyriot idén att demokratiska stater borde stödja tillgången till fritt internet åt dissidenter i totalitära stater. Förbjudna böcker och pamfletter som spreds i löndom bidrog till att sänka de kommunistiska regimerna i Östeuropa för snart två decennier sedan. Idag har internet tagit över rollen som informationsspridare och kraft för organisering.

Internets entré har inneburit ett enormt uppsving för den mellanmännskliga kommunikationen. Fler människor än någonsin tidigare har idag möjlighet att göra sin röst hörd och har möjlighet att bli läst av snart sagt varje människa på jorden. Av naturliga skäl blir inte alla lästa, både kvalitet och relevans skapar ett spärrskikt mellan skribenterna och deras potentiella läsare.

Att så många människor når en så stor, potentiell publik innebär att en ny diskussion om yttrandefriheten behöver föras. Inte för att det finns något inneboende problem i att människor kan kommunicera, men för att risken för övertramp och övergrepp ökar linjärt med antalet deltagare i ett samtal.

Under året har ett antal förslag att begränsa yttrandefriheten diskuterats i Sverige och Europa. EU-direktivet IPRED (Intellectual Property Rights Enforcement Directive), EU-parlamentarikern Marianne Mikkos förslag om att tvinga bloggare att införa replikrätt och regeringens kommande förslag om teledatalagring är tre exempel. Gemensamt för dessa är att de vill öka den statliga kontrollen över internets användare. Föresatserna är skilda, men effekten densamma. Goda föresatser leder tyvärr långt ifrån alltid till goda resultat. När möjligheten att anonymt uttrycka en åsikt begränsas så tystas samtalen.

Ett vanligt motargument är att den som inte har något att dölja inte behöver vara orolig. Påståendet är korrekt, men det delar mycket med det kända uttalandet att "den som är fri från synd kastar första stenen". Alla har vi något att dölja, oftast inte från polisen men däremot från konkurrenterna, arbetsgivaren, kollegorna, vännerna eller partnern. Statliga register över anonyma bloggares identiteter eller medborgarnas telefonsamtal är kraftfulla vapen i händerna på rättskaffens rättsskipare. Men vapnet är minst lika kraftfullt även när det missbrukas. Därför måste lagstiftare skrida fram mycket försiktigt när dessa och andra förslag diskuteras. Att någonting är positivt i idealfallet innebär inte att man kan bortse från alla de risker som en ny reglering av yttrandefriheten ofrånkomligen innebär.

Brottslingar utnyttjar yttrandefriheten

Brottslig verksamhet måste kunna stävjas även på internet, men inte nödvändigtvis genom fler nya lagar. Ett hot är ett hot oavsett om det framförs öga mot öga, via telefon eller på ett internetforum och lagstiftningen borde vara teknikneutral. Samma sak gäller för bedrägerier eller andra brott, internet behöver inte särbehandlas, lika lite som telefoner eller brev behöver det.

Ett praktiskt argument emot censur är att implementeringen av sådana lagar är i stort sett omöjlig. Sverige har ett tiotal nationella nätleverantörer, med hundratalet leverantörer av nätaccess för konsumenterna. Till detta kommer mobilt internet via särskilda modem eller direkt i mobiltelefonerna. Den information som passerar genom dessa nätverk är enorm och skulle kräva stora insatser för att filtrera, analysera och sedan spåra upphovsmännen. I den debatt den så kallade FRA-lagen som drevs i somras var just detta en av huvudpoängerna mot lagstiftningen. Att sovra i så stora informationsmängder kräver antingen att stora ingrepp i medborgarnas integritet ständigt genomförs, eller att den information man har tillgång till blir så begränsad att den saknar egentligt värde.

Ett annat exempel på detta logistiska problem är det filter mot sidor som erbjuder barnporr som bland annat Sverige har infört. Vid en genomgång av de listor över internetadresser som används visade det sig bland annat att fullt legitima sidor, bland annat en om bonsaitråd, fanns med. Det fanns även med sidor som låg nära det barnpornografiska området, men utan att överträda lagstiftningen. När staten tar på sig rollen som censor tar de även på sig ett enormt ansvar att inte begå fel, något som är praktiskt ogörligt i den väldiga mängd information som internet består av.

Det finns en avvägning att göra med internets kreativa öppenhet i den ena vågskålen och människors integritet i den andra. Hittills har detta lösts med framgång av de berörda Användarna är medvetna om riskerna och restriktiva med att dela med sig av sina uppgifter. Operatörerna och tjänsteleverantörerna är snabba på att minska identifiera och agera mot missbruk. I många fall har lagstiftning, till exempel om övervakning av chatt- och kommentarsfunktioner, införts när branschen redan har löst problemen.

Internet är det största framsteget för yttrandefriheten sedan tryckpressen. För alla vi som håller människors rätt att uttrycka sina åsikter fritt som ett okränkbart värde är det avgörande att vi bevakar och agerar mot de inskränkningar som föreslås av mindre liberala politiker.

En öppen förvaltning

Den svenska offentlighetsprincipen är mycket stark i en internationell jämförelse. I och med internets intåg har möjligheten att ta del av myndigheternas handlingar förenklats. Men mycket återstår att göra för att myndigheterna till fullo ska tillgodogöra sig det nya mediets möjligheter.

Förvaltningens arbetssätt betraktas ofta som en fråga för de opolitiska tjänstemännen, som ett medium för politiken och inte en arena för densamma. Det är dock fel, liberala ingångar finns även i denna fråga. Till att börja med är en liberal hörnsten att staten endast ska arbeta med sina kärnuppgifter.

Forskare vid Princeton presenterade i en färsk rapport förslag på hur myndigheterna bör agera. De kommer fram till att det bästa är om myndigheterna koncentrerar sig på att göra rådata tillgänglig och lämnar utvecklandet av applikationer till företag och intresserade personer. Ett sådant exempel är sidan Gymnasiekartan.se som har tagit adresserna till alla svenska gymnasier och utvecklat en tjänst där man kan söka dem på en karta, kommentera och betygsätta dem.

Gemensamma standarder mellan olika myndigheter är att föredra. Länsstyrelsernas GIS-system (GIS står för geografiska informationssystem) är ett föredöme där myndigheterna har samlat sin geografiska data (kartor, vattenkvalitet i olika vattendrag, etc.) på en gemensam webbplats och i branschens standardformat.

Dagens förvaltning och dess problem

Sverige har en av världens mest generösa offentlighetsprinciper. Den tillskriver varje medborgare rätten att ta del av snart sagt alla handlingar som upprättats av statliga myndigheter. På pappret verkar det därför som om den mesta informationen är tillgänglig redan idag.

Men i praktiken är det så att den tillgängliga informationen inte alltid är tillgänglig. Arkiverat material finns ofta enbart tillgängligt i pappersform. Det innebär att söktiderna är långa och att myndigheterna kan ta ut hanteringsavgifter för omfattande dokument. Det gör även automatiserad analys svår då dokumenten först måste scannas eller föras in i datorn manuellt. Orsaken till att informationen inte är tillgänglig är inte någon form av illvilja, men att man inte alltid har hängt med i den digitala utvecklingen eller valt att prioritera tillgången till informationen framför andra budgetposter.

Att digitalisera de svenska myndighetsarkiven kommer att innebära en stor kostnad. Men det är en engångskostnad som därefter kommer kunna ge tillbaka "ränta" i form av billigare analyser och en större möjlighet för medborgarna att ta del av informationen.

Myndigheter blandar lätt ihop sina offentliga uppdrag och affärsverksamheter. Avyttra Lantmäteriets kartproduktion och SCB:s betalanalyser.

Den 15 december 2008 presenterade Förvaltningskommittén sina slutsatser på DN Debatt. De riktar kritik mot bland annat länsstyrelserna, polisen och försvarets effektivitet. Myndigheternas viktigaste uppgift är att genomföra politiska beslut från riksdag och regering. När de tar sig an arbetsuppgifter utöver dessa blir deras målfokus suddigt och effektiviteten i verksamheten sjunker.

Ett av förslagen i utredningen (SOU 2008:118) är att myndigheter ska förbjudas att bedriva affärsverksamhet på konkurrensutsatta marknader. Tyvärr finns det många exempel på när detta sker idag och utredarna uppger att försäljningen omsatte 25 miljarder kronor år 2006. Detta är ett mycket bra förslag ur flera perspektiv. Dels innebär det att det inte behöver uppstå några frågetecken om myndigheternas avsikter när de gör analyser och föreslår regleringar.

En process pågår för att bolagisera flera av dessa verksamheter. Om de avknoppade företagen också övergår i privat ägo kan förtroendet för statsmakten förbättras då risken för sammanblandning mellan myndighetsutövningen och gynnandet av den egna affärsverksamheten minskar. När de påbörjade bolagiseringarna genomförts återstår ändå 10 miljarder kronor

Intressanta tekniker

Att låta det privata sköta informationsbehandlingen kan låta bra i öronen på en principfast liberal. För att ge en inblick i vad det kan innebära i praktiken vill jag ge exempel på olika tjänster som finns dag och hur dessa skulle kunna dra nytta av myndigheters datalager.

Under de senaste fem åren har ett par ramverk för att skapa tjänster på internet. Namnen på tekniker som AJAX, Active X, JavaScript, ASP och SQL säger väldigt lite för de flesta av oss. Men de har alla bidragit till att utveckla webben till vad som populärt kallas Webb 2.0. Den första generationen av internet innehöll sidor som kommunicerade från leverantör till kund, eller från skribent till läsare. De nya sidorna betonar istället de sociala aspekterna av den nya tekniken. Om första generationens webbsidor var som telefonsamtal från telefonförsäljare så fungerar de nya sidorna som telefonsamtalet till kompisen efter biobesöket.

Den nya webben tog ett stort steg framåt när Google lanserade tjänsten Google Maps. Flera företag hade sedan tidigare erbjudit karttjänster via webbläsaren. Men det som särskilde Googles tjänst, förutom satellitfotografier över hela världen, var att de öppnade systemet så att andra utvecklare kunde lägga in Googles kartor på sina egna sidor. Helt gratis. Inkomsterna räknade Google hem från de textbaserade annonser som visades lite diskret när någon gjorde en sökning i tjänsten. Utvecklingen tog fart och på bara några dagar hade hundratals tjänster skapats som förde samman kartorna med information från andra håll. Dessa tjänster, kallade mashups, var exempelvis att man kunde söka lediga bostäder på den amerikanska sidan Craigslist.org och få dem visade på en Google-karta.

En av de mest populära tjänsterna bland svenska surfare är Hitta.se. Genom att söka på ett telefonnummer eller namn kan man få reda på adress till den man söker, precis som i gamla tiders telefonkatalog. Men man ser också adressen på en karta, får personens födelsedag, kan be om en vägbeskrivning dit eller skicka ett blommogram. Den nya generationens webbsidor för samman information och tjänster från många olika källor (telefonböcker, kartdatabaser, Vägverkets aktuella vägarbeten, Interflora etc.) och presenterar dem på ett nytt sätt. Om myndigheternas uppgifter blev mer tillgängliga skulle denna och liknande tjänster kunna berikas på många olika, för oss idag ofta okända, sätt.

Ett annat exempel är den svenska entreprenören Ted Valentin som tagit dessa tekniker till sitt hjärta. Han har de senaste åren lanserat en rad karttjänster som snabbt blivit mycket populära. De sammanför redan tillgänglig information från olika håll till en lättillgänglig och av besöksantalen uppenbarligen efterfrågad tjänst. På Sushikartan.se kan användarna söka sin närmaste sushirestaurang när suget efter kallt ris och rå fisk blir stort. Genom Annonskartan.se kan man se var i staden personer säljer saker på annonssajten Blocket.se. Hans senaste alster är Kyrkkartan.se, en tjänst i samarbete med Svenska Kyrkan, där användare kan söka efter kyrkor, se bilder och läsa recensioner från andra användare. Möjligheterna är enorma om tillgången till myndigheternas databaser blir enklare. Kanske Sjukhuskartan.se eller Simhallskartan.se kan vara något för framtiden?

En öppnare förvaltning är en smalare förvaltning

Den svenska förvaltningstraditionen skiljer sig en del från till exempel den amerikanska. I Sverige har sammanblandningen av politik och näringsliv varit långtgående under många decennier, med löntagarfonderna som dess crescendo. Att myndigheter bedriver affärsverksamhet vid sidan om sin huvudsyssla har sällan ifrågasatts. Till exempel säljer Lantmäteriverket kartor och SCB tar betalt för anpassade analyser, i båda fallen i konkurrens med privata aktörer. Den amerikanska inställningen är radikalt annorlunda. Information vars insamlande finansierats med skattemedel bör ställas till folkets förfogande utan onödiga kostnader. Analys och presentation av denna data har allt som oftast genomförts av privata organisationer och företag.

Det är inte hela förklaringen, men en viktig del i den stora floran av organisationer och lobbygrupper som agerar i den amerikanska debatten. När statens tolkningar av data är begränsade öppnar det upp fältet för fler vinklar och analyser. På sikt kan detta vitalisera demokratin genom att fler åsikter kommer till tals och att den statliga historieskrivningen utsätts för konkurrens.

Att öppna upp förvaltningen innebär samtidigt att man renodlar dess verksamhet. Istället för att sälja kartor kan Lantmäteriverket koncentrera sig på att kartera Sverige och bistå vid egendomstvister. En effektivare förvaltning innebär en lång rad förbättringar. Med ökad fokus på kärnuppgifterna kan handläggningstider kortas, servicen mot medborgarna förbättras och framförallt kan utgifterna minskas. Det är lätt att bli extatisk när man inser att en öppnare förvaltning både innebär att myndigheterna kan bli bättre, samtidigt som antalet tjänster baserade på deras information blir fler. Det är helt enkelt svårt att hitta någon förlorare på en sådan reform.

Det man kan se som ett möjligt smolk i mjölken är de utmaningar som en större informationsmängd utgör mot den personliga integriteten. När myndigheter för sin information tillgänglig är det självklart att de behöver ta stor hänsyn till medborgarnas privatliv. Men redan idag finns många funktioner på plats inom förvaltningen för att minska tillgängligheten till känslig information. En ökad publicering av information innebär att dessa skydd ses över.

Sammanfattning

Information som är fritt tillgänglig hittar lätt nya vänner. Det kan handla om att en läsare hittar en ny vinkel på ett problem eller att en tolkning blir ifrågasatt. Statliga myndigheter bör i möjligaste mån arbeta för att göra sin data tillgänglig för allmänheten. En process bör sättas igång för att standardisera presentation av och åtkomst till den information som insamlats med skattepengar. De analytiker som arbetar vid våra myndigheter utför i många fall ett fenomenalt arbete. Men de är ofta offer för ett stuprörstänkande och fokuserade på att bearbeta data för myndighetens syften. Mot världens många miljoner internetanvändare står de sig slätt när det gäller att dra slutsatser i tangentens riktning. Till exempel kan Naturvårdsverkets information om landets flora och fauna analyseras av myndigheten utifrån ett biologiskt eller ekologiskt perspektiv. Men kanske finns det

andra analyser som inte görs eftersom rätt person inte har tillgång till den i ett bra format. Hur kan förekomsten av björn påverka turismen i ett visst område? Finns det en marknad för en karttjänst över landets fjärrilar? Möjligheterna i ett fritt informationsutbud från våra myndigheter är enormt.

Den viktigaste vinsten med en öppnare förvaltning är att demokratin stärks. Genom att möjligheten att göra alternativa analyser och utvärderingar av myndigheternas verksamhet och resultat ökar så ökar också medborgarnas insyn i den statliga verksamheten. Nya tjänster som ger möjlighet att betygsätta äldreboenden, rangordna bostadsområden eller på andra sätt ge ny relevans till myndigheternas data skapar en mer levande demokrati och förtydligar medborgarnas rätt och ansvar att kontrollera förvaltningen.

Ett parti som uppskattar den långa svansen

Chris Anderson, chefredaktör på tekniktidningen Wired, orsakade runt 2004 enorm uppståndelse med sina föreläsningar och efterföljande bok om "the Long Tail", den långa svansen. Uttrycket beskriver hur butiker på internet kan nå lönsamhet genom att rikta sig till de många nischerna istället för den traditionellt sett mer lönsamma allmänheten. Istället för några få stora hits har marknader genom internets utveckling skapats där det är nischerna som står för allt större del av intäkterna. Den klassiska 20/80-regeln från traditionella industrier om att en femtedel av produkterna står för majoriteten av all försäljning ställs på ända. Ett exempel i boken är bokhandeln m.m. Amazon.com som får en stor del av sina inkomster från att hundratusentals titlar säljs i enstaka exemplar varje månad. De mest framgångsrika Long Tail-företagen är företag som Apples iTunes Store där varorna (musik i MP3-format) är digitala och därför har försumbara lagrings- och transportkostnader.

Då en bild säger mer än tusen ord rekommenderar jag en titt på denna sida:

http://en.wikipedia.org/wiki/The_Long_Tail

Teorin om den långa svansen har sin uppkomst inom handeln, men den kan av många skäl vara relevant att applicera på de politiska partierna. Precis som företag är partier försäljare. Partiernas produkter till försäljning är idéer. De verkar på en marknad med konkurrerande aktörer (andra partier, tankesmedjor, släktingar, vänner, etc.) om väljarnas förtroende. Likt iTunes Store är partiernas produkter inte fysiska, en idé går inte att ta på. Att ha tusentals idéer och förslag "i lager" kostar inte mer än att bara ha några få. Därför kan man applicera stora delar av resonemanget kring den långa svansen på de svenska politiska partierna.

Tisdagen 22 oktober 2008 skrev Allians för Sveriges fyra partisekreterare om sin satsning på nätet inför nästa val. "Vi partisekreterare får idag uppdraget att tillsammans finna svar på hur vi främst kan använda nätet fram till 2010 för att erbjuda människor att kunna engagera sig direkt i Alliansen." Deras förslag är en hoppfull start för en organisation som vill plocka russinen ur den långa svansens kaka.

Diskussioner och rekommendationer är avgörande i Long Tail-företag, man kan tolka det som en applikation av Hayeks spontana ordning. Om företag med hundratusentals produkter ska försöka finna optimala erbjudanden för alla kunder stöter de på samma problem som andra planekonomier. När rekommendationer och sållning istället sker genom att användare/kunder pratar med varandra eller att avancerade algoritmer analyserar kundernas köpmönster skapas en myriad av små nischer. Samma gallringsmetoder skulle med framgång kunna användas av de politiska partierna. De nya hemsidorna moderat.se och muf.se skulle kunna ge besökarna rekommendationer om frågor och förslag baserat på vad tidigare besökare intresserat sig för. Man skulle kunna jämföra med bokhandeln AdLibris.se:s bokrekommendationer. Vid besök på en partiföreträdares sida skulle man

kunna få förslag av typen "andra besökare har även intresserat sig för dessa politiker" eller "om du gillar denna artikel kanske dessa också faller dig på läppen".

Ett Long Tail-parti övergår alltså från att attrahera många väljare runt några få kärnfrågor till att attrahera ett större antal till många mindre frågor. Det går, för den orolige, att få svansen (de nya frågorna) att växa utan att huvudet (de gamla kärnfrågorna) kapas. För moderaterna att släppa betoningen på arbetslinjen, rättsväsendet och skolan och istället vidga fokus till snart sagt varje fråga innebär en enorm omstöpning av hela organisationen. Något sådant kanske sker på sikt, men vad som är viktigare i de första stegen är att öka utbudet av information om åsikterna i mindre frågor och att skapa enkla funktioner för besökarna att rangordna, diskutera och rekommendera dessa. Flera frågor uppstår om man väljer att gå denna väg:

- Hur ska kampanjer se ut när varje fråga attraherar ett mindre antal väljare? (Mer ideologi, mer sammanfattande)
- Vad kan/bör partiledningen kommunicera när det är diskussionen och bredden som blir viktigare?
- vilka ska skapa policy?

Fler företrädare i mindre nischer

Riksdagsmannen Karl Sigfrid har fört en tydlig linje i frågan om fildelning, som till stora delar gått tvärt emot regeringen och moderpartiet. På så sätt har han lyckats attrahera väljare till moderaterna som annars skulle ha svårt att identifiera sig med partiet.

En av de stora utmaningarna för de partier som vill anamma Long Tail-metodiken är det svenska partisystemet som är anpassat för stora partier och centrala företrädare. Ett större inslag av personval är att föredra då varje kandidat får större utrymme att hitta sin nisch och attrahera sin egna skara väljare. Grundlagsutredningens förslag om att sänka personvalsgränsen från 8% till 5% kommer troligen innebära att allt fler riksdagsledamöter väljs på basis av sina personliga egenskaper snarare än det egna partiets. De partier som vill omfatta en sådan utveckling bör också anpassa sin kommunikation så det blir lättare för enskilda företrädare att samla stöd runt sig. Långsiktigt kan det bli så att partiet med flest röster fått dessa eftersom de attraherat flest intressanta företrädare, snarare än att partiets centrala valmanifest varit avgörande. Under de 10 år som personvalen har funnit har bara någon handfull personer blivit valda direkt på folkets mandat. Fortfarande är de listor som en allt mindre klick partimedlemmar röstar fram den främsta vägen till riksdagen. Att även se över provvalen och hur dessa kan breddas är ett logiskt nästa steg i utvecklingen mot ett öppnare parti.

Upplevelsen av frihet är elastisk och i hög grad subjektiv. För vissa inger skogspromenader en känsla av frihet, för andra är det en källa till vilshenhet och rädsla när betong byts mot blåbärsris. Det senaste decenniets tekniska utveckling har skapat en rad nya utmaningar och möjligheter för människor att stilla sin frihetstörst. Om moderaterna vill bli ett riktigt frihetsparti så behöver det anläggas en positiv attityd till öppenhet och åsiktsbrytningar både i frågor om policy och inom organisationen. Det handlar om att i sina förslag ta ställning mot statlig inblandning, mot censur och registrering samt för att låta en mångfald av åsikter få plats inom organisationen.

Förslag på metoder för Long Tail-partier

De senaste åren har en rörelse i partipolitiken skett där väljarna inkluderas i utvecklingen av politiken. Både moderaterna och socialdemokraterna har tillsatt arbetsgrupper och rådslag vars rapporter sänts ut på remiss till allmänheten innan de lagts fram för partistämmorna. Det är en positiv utveckling där väljarna får allt större möjlighet att påverka hur de politiska förslagen ska se ut istället för att som tidigare ha fått ta ställning till politik som helt och hållet tagits fram internt i partierna.

Ett nästa steg i utvecklingen är att korta kommunikationsvägarna mellan föreläsare och väljare. Det är idag möjligt att maila sin riksdagsledamot eller sitt parti för att uttrycka sina åsikter eller ställa frågor. Men denna kommunikation borde kunna bli ännu bättre. Användandet av bloggar, podcaster (radioprogram i MP3-format) och andra nya tekniker blir allt viktigare källor till kunskap och information för den uppväxande generationen svenskar. Det parti som bäst tar tillvara denna utveckling kommer ha ett försprång i de kommande valrörelserna.

När mediautbudet ökat har journalistiken utvecklats mot kortare inslag och mindre djup i analyserna. Denna "snuttifiering" av medielandskapet ses på med skepsis av många debattörer. Men snuttifieringen behöver inte vara någonting negativt, utan kan tvärtom komma att vitalisera det offentliga samtalet och väljarnas informationsinhämtning. För samtidigt som snuttarna blir kortare blir också antalet snuttar större. När dagstidningen och 21-nyheterna var dagens enda nyhetskällor ställdes höga krav på journalisterna. De skulle både utbilda i sakfrågan och ge plats för olika åsikter att komma till tals. Idag är situationen mycket annorlunda.

Den som vill veta mer om ett särskilt förslag kan med en snabb sökning på Google ta del av texten i förslaget, en Wikipedia-sida med information om bakgrund och en stor mängd bloggar och nyhetsartiklar i ämnet. Trots att varje snutt är kortare och inte sällan färgad av skribentens åsikter så blir den samlade effekten att en större mängd information finns tillgänglig. Därför bör partier som vill bli intressanta och uppfattas som relevanta för väljarna lägga tonvikten på de korta kommentarerna snarare än de långa resonemangen. Även i framtiden kommer det att finnas en marknad för båda, men mängdförhållandet kommer att förskjutas till de korta alstrens fördel.